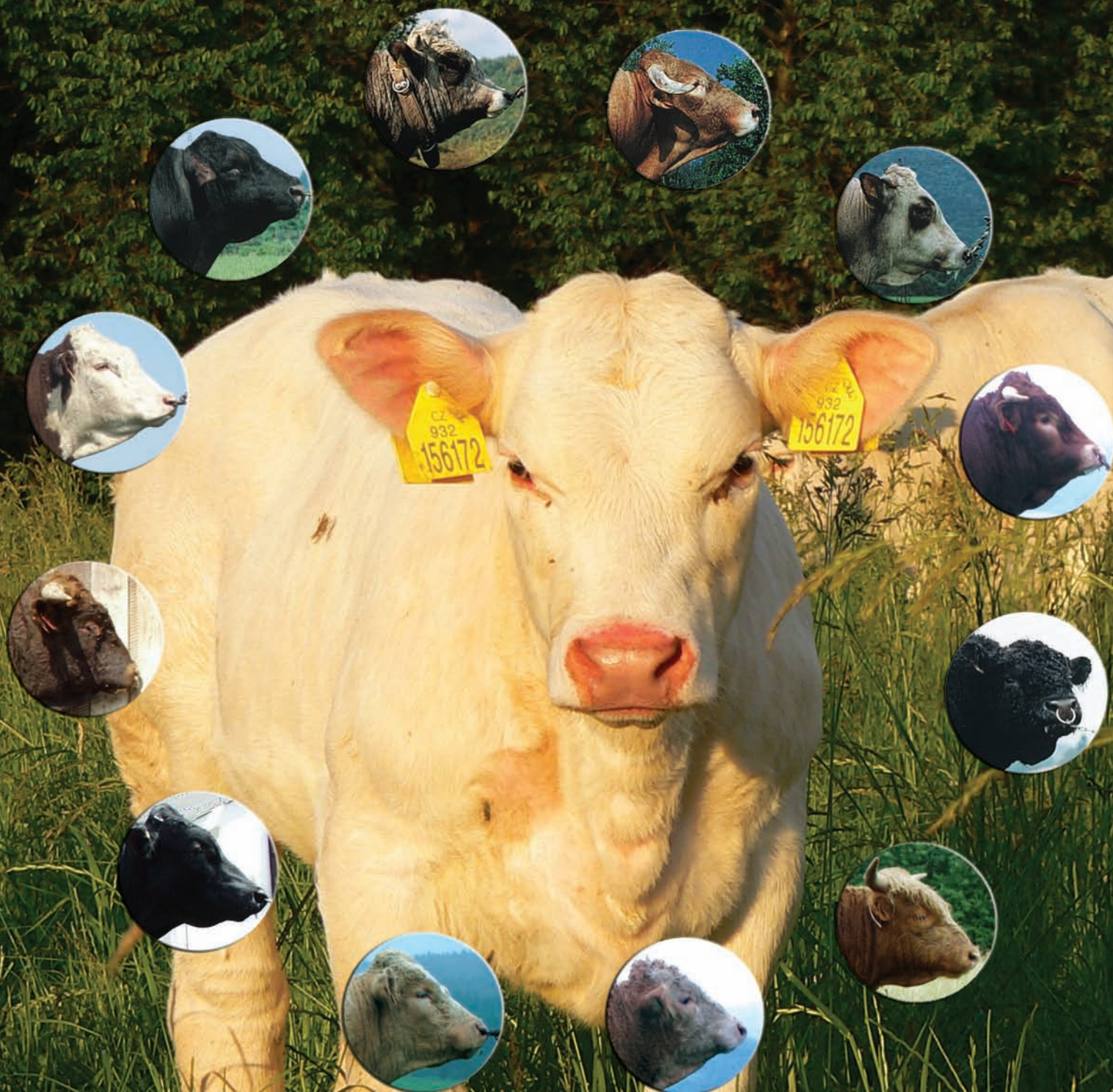

CHAROLAIS

ŠLECHTITELSKÝ PROGRAM

Šlechtitelský program plemene charolais

Na základě ustanovení Zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) došlo k přenesení odpovědnosti za realizaci šlechtění na uznaná chovatelská sdružení. Novelou Zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění zákona č. 3/2019 Sb., ze dne 25. 1.2019 došlo k souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmínkách pro plemenitbu čistokrevných plemenných zvířat (dále jen „nařízení“). Přijetí zákona č. 3/2019 Sb. si vyžádalo úpravu šlechtitelského programu tak, aby byl v souladu s výše uvedenými předpisy. Nedílnou součástí tohoto ŠP je Řád plemenné knihy a respektují ho stanovy a metodiky Českého svazu chovatelů masného skotu, z. s. (dále jen „ČSCHMS“) viz bod 11. (Obecná ustanovení) tohoto ŠP.

1. Charakteristika a historie plemene

Plemeno vzniklo na přelomu 18. a 19. století z původního žlutého skotu chovaného v té době ve Francii. Některé literární prameny hovoří o blízké příbuznosti se simentálem. První zmínky o tomto plemeni pocházejí z roku 1773. Hlavní oblastí chovu byla střední Francie v oblasti mezi řekami Seinou, Loirou, Rhônou a Alier. V podmínkách dobré výživy a příznivého klimatu byl prováděn pozitivní výběr jedinců, kteří vynikali raností a především extrémně vyjádřeným masným užitkovým typem. Pro zlepšení ranosti a jemnosti masa byl v některých oblastech použit údajně i shorthorn. Plemenná kniha byla založena v roce 1864. V polovině 20. století byla u tohoto skotu dosahována vynikající masná užitkovost. U dospělých býků je z této doby uváděna hmotnost 1100 až 1200 kg, u krav 600 až 800 kg, při kohoutkové výšce 137 cm. U mladých vykrmených býků je v této době uváděna ve věku 14 až 15 měsíců hmotnost 500 až 550 kg s jatečnou výtěžností 58 až 63 %. V současné době je jedním z celosvětově nejrozšířenějších masných plemen. Plemeno charolais s příznivými růstovými schopnostmi a jatečnou kvalitou vykrmovaných zvířat má využití nejen v čistokrevné plemenitbě, ale především v užitkovém křížení s ostatními plemeny skotu.

Zvířata vynikají velmi dobrou výkrmností, vysokým přírůstkem do vyšší porážkové hmotnosti a především nízkým podílem tuku. Charakteristická je pastevní schopnost s příznivou spotřebou objemných krmiv.

Krávy vynikají dobrou mléčností, vyjádřenou intenzivním růstem telat, především do věku 120 dnů. Významnou vlastností je plodnost, dlouhověkost a dobré zdraví, bez geneticky podmíněných poruch. Díky vysoké plodnosti a růstovým schopnostem potomstva produkuje plemeno charolais nejvyšší živou hmotnost telat na krávu a rok. S tím souvisí i výskyt vyššího procenta obtížných porodů, který zejména v minulosti významně snižoval zájem chovatelů o toto plemeno. Obtížnost porodů je od 80. let hlavním selekčním kritériem.

2. Světové trendy a směry šlechtění

V zemi původu je chováno cca 1,5 mil. kusů krav charolais a z toho je 385.000 krav zapojeno do kontroly užitkovost. U plemenných býků je požadována hmotnost 1000 až 1650 kg. Pro dospělé krávy je stanovena hmotnost 700 až 1200 kg a kohoutková výška 135 až 150 cm. Ve Francii jsou ve 38 % zastoupeny chovy o velikosti do 30 ks, ve kterých je však chováno pouze 11% populace. Více než 30 % telat se rodí po inseminaci. Kolem 75 % krav se telí v období od září do března. První telení krav je směřováno na věk 32 - 35 měsíců (15 % jalovic se telí do věku 32 měsíců). Podíl komplikovaných porodů se pohybuje na 12 % (hodnocení 3 + 4) u prvotelek a 6 % u starších krav. V chovu je požadováno 92 % odstavených telat na sto krav základního stáda. Zhruba 14 % krav dosahuje mezidobí delší než 430 dní, při prvním mezidobí se však jedná o 19 %

prvotetek. Jedná se původem o geneticky založené rohaté plemeno, ale v poslední době se i ve francouzské populaci selekční práce do jisté míry soustředí na šlechtění geneticky bezrohých zvířat.

Charolais je vzhledem ke stavům zvířat nejpočetnějším masným plemenem ve Francii. Vynikající vlastnosti charolaiského skotu jsou hlavní příčinou jeho značnému rozšíření i ve světě. V současné době je chováno v 70i zemích a na všech kontinentech. V roce 1930 bylo importováno 10 kusů jalovic do Mexika a v červnu 1936 do USA. Tím byl založen chov charolais na americké půdě. V roce 1957 byla založena AICA (národní asociace chovatelů charolais). Postupně byl v Severní Americe založen chov charolais poněkud jiného typu, než je chován ve Francii. Zvýšila se ještě více ranost (krávy se telí poprvé v 24 měsících), to je umožněno především větší růstovou schopností od odstavu do 18 měsíců věku. Charakteristická je i bezrohost plemene. Na druhé straně vykazuje tento typ charolais oproti původnímu francouzskému poněkud horší osvalení.

Vzhledem k tomu, že zámořská a francouzská populace je v mnoha vlastnostech velmi odlišná, došlo v Americe k rozdělení na dva typy, pro které se využívá označení „pure-bred“ pro zámořský typ a „full-french“ pro francouzský typ.

K zajištění spolupráce na mezinárodní úrovni se Česká republika v roce 2005 stala oficiálním členem mezinárodní světové asociace chovatelů plemene charolais – Charolais International. Jedním z nejnovějších trendů ve šlechtění masného skotu je využití genomických údajů jedinců – SNP profilu. Genomické údaje jsou využívány především k ověření původu jedinců a zpřesnění předpovědi genetického potenciálu zvířat (plemenných hodnot). Česká republika je od roku 2013 zapojena do mezinárodní genetické testace (v rámci projektu Interbeef), díky které je možné přímé porovnání jedinců se zohledněním chovatelské úrovně země původu.

U plemene charolais se mohou vyskytnout mutace, které způsobují tzv. dvojité osvalení (zdvojená zmasilost bederního a hýžděového svalstva = duble muscling). Na doporučení Rady plemenné knihy plemene charolais (dále jen Rady PK) nejsou jedinci, kteří takovým typem mutace disponují, doporučováni pro další čistokrevnou plemenitbu a měli by být využíváni především v komerčních chovech. Čistokrevná plemenitba se nedoporučuje především z toho důvodu, že některé typy této mutace prokazatelně zhoršují např. průběh porodu, u jiných typů naopak nelze zatím tento vliv ani potvrdit ani zcela prokázat. Možnosti využití homozygotních i heterozygotních přenašečů těchto genů budou upřesňovány rozhodnutím Rady PK, viz např. podmínky pro zařazování zvířat do kategorie matek býků (viz bod 5.1.) a otců býků (viz bod 5.2.) a podmínky pro naskladnění býčků do odchovu, které každoročně vydává Rada PK.

3. Historie a stav chovu charolaiského skotu v ČR

Opomeneme-li dovoz několika plemeníků z Francie v 70. a 80. letech, kteří byli v omezené míře využíváni v užitkovém křížení, první importy se uskutečnily v roce 1990 z Maďarska. V dalších letech se na importech podílela již v rozhodující míře země původu – Francie. V ojedinělých případech byla některá stáda budována na importu jalovic z Běloruska, Dánska a SRN. V roce 1992 byl na základě importu z Kanady založen i první chov bezrohého charolais. V prvních letech se na rozšiřování chovu významně podílelo uplatnění embryotransferu. Kvalitu chovu ovlivňuje používání špičkových býků, kteří jsou prověřeni v kontrole dědičnosti ve Francii.

Plemeno charolais (zkr. CH, v rámci KUMP a ústřední evidence T) je nejpočetnějším plemenem chovaným v systému krav bez tržní produkce mléka na území ČR. Podíl komplikovaných porodů (3 a 4) je vykazován v našich podmínkách výrazně nižší než ve Francii. I přesto jsou ztráty při porodu vysoké a neumožňují odstav telat na úrovni alespoň 90 % na sto krav základního stáda. Dalším problematickým úsekem reprodukce je průměrné mezidobí, kdy 21 % krav vykazuje mezidobí vyšší než 430 dní. Zlepšení těchto ukazatelů je v našich podmínkách základním předpokladem rentability chovu plemene charolais. Nejvíce zastoupeny jsou 5i leté krávy (ve Francii prvotelky), což svědčí o dobré dlouhověkosti krav. Nejvíce prvotetek se telí ve věku 36 - 39 měsíců (cca 46 %). Plemeno charolais patří k nejvýkonnějším masným plemenům v

ČR. I přes meziroční kolísání přírůstků v testu, dochází ke každoročnímu zvyšování přírůstků od narození. Dosahované hmotnosti býků vybraných do plemenitby ve věku 120, 210 a 365 dní dokladují uspokojivý selekční tlak, který je realizován u mladých býků při zařazování do testu.

4. Chovný cíl a standard plemene

4.1. Chovný cíl

Hlavním cílem současného šlechtění u charolaiského skotu zůstává snaha o rozvoj a dále vytvoření populace zvířat moderního typu masného skotu, kombinujícího v sobě vynikající masnou užitkovost, při zachování dobré adaptability na přírodní prostředí, dobrých mateřských vlastností a vysoké pastevní schopnosti.

Dosažená úroveň početních stavů populace plemene charolais s sebou přinesla, obdobně jako v zemi původu, požadavek na odlišné směry šlechtitelské práce s ohledem na požadovaný cíl:

- upevnění mateřských vlastností – produkce zvířat, která jsou využívána v čistokrevné populaci
- zvyšování růstové schopnosti a masné užitkovosti - produkce zvířat pro užitkové křížení
- produkce geneticky bezrohého skotu

4.2. Základní ukazatele chovného cíle

4.2.1. Ukazatele reprodukce

Dobrá reprodukce a plodnost je u všech masných plemen skotu rozhodujícím předpokladem ekonomiky chovu. Na jejich výsledcích vyjádřených v konečné fázi počtem živě narozených telat se podílejí stejnou měrou obě pohlaví, tedy jak plemence tak plemeni. Objektivním kritériem hodnocení plodnosti je především počet zabřezlých plemenic a počet živě narozených telat na 100 krav základního stáda. Kromě genetických předpokladů je však reprodukce v nemalé míře ovlivněna i dalšími činiteli jako je zdravotní stav, úroveň výživy zvířat a způsob jejich odchovu. Pro rentabilitu chovu je nutné odchovat alespoň 95 telat na 100 krav základního stáda při mezidobí kolem 365 dní. K zajištění dostatečného počtu zvířat pro účely čistokrevné plemenitby i užitkového křížení je nezbytné využívat všechny dostupné způsoby reprodukce, které vyhovují systému chovu masných plemen.

K zajištění genetického pokroku je nezbytné stálé napojení na výchozí francouzskou populaci a využívání nejlepších plemeníků. Zejména v chovech zaměřených na produkci plemenných zvířat je proto velmi žádoucí využívat v maximální možné míře inseminaci spermatem nejlepších dostupných býků jak ze zahraničí, tak i z domácí produkce. V menší míře lze počítat i s nákupem plemenných zvířat ze země původu a s využitím embryotransferu.

4.2.1.1. Plemence

- počet odchovaných telat na 100 krav základního stáda - minimálně 95
- hodnocení obtížnosti porodů vyjádřené procentem snadných porodů podle platné Metodiky kontroly užitkovosti skotu bez tržní produkce mléka (dále jen „Metodiky KUMP“) - min. 95 %
- věk krávy při 1. otelení – do 40 měsíců
- průměrné mezidobí – 360 až 400 dnů, při hodnocení tohoto ukazatele je třeba zohlednit využití embryotransferu
- pořadí otelení by mělo odpovídat věku plemence

4.2.1.2. Plemenní býci

- v přirozené plemenitbě – dle počtu březích plemenic v závislosti na délce připouštěcího období
- hodnocení průběhu porodů a hmotnosti telat při narození – na základě výsledků KUMP

4.2.2. Ukazatele růstové schopnosti

Kontrola užitkovosti masných plemen je základním prostředkem při šlechtění charolaiského skotu a zajišťuje důsledné naplnění selekčního programu. Systém zjišťování hmotností je prováděn na základě Metodiky KUMP.

- a) **hodnocení růstové schopnosti telat** – hmotnost při narození, ve 120, 210 a 365 dnech věku
- b) **hodnocení růstové schopnosti krav a býků** - viz bod 4.5. Parametry chovného cíle
- c) **výkrmová schopnost a jateční výsledky** - pro hodnocení tohoto ukazatele je třeba využívat výsledky porážek a klasifikace zvířat pomocí SEUROOP a jejich evidence v rámci ústřední evidence

4.3. Hodnocení exteriéru

Hodnocení zevnějšku je prováděno dle Metodiky popisu a hodnocení zevnějšku masných plemen skotu (dále jen „Metodiky popisu“) a je evidováno v databázi KUMP ČSCHMS. S výsledkem hodnocení zvířete je chovatel seznamován prostřednictvím tiskové sestavy, která obsahuje identifikační údaje zvířete a chovatele, bodové hodnocení jedince, výšku v kříži, hmotnost v den vážení, jméno hodnotitele a datum provádění bonitace. Hlavním selekčním kritériem při posuzování exteriéru u charolaiského skotu budou znaky plemene vymezené plemenným standardem. Při vlastním hodnocení bude důraz kladen především na parametry tělesného rámce, tělesné stavby, užitkového typu a osvalení.

Součástí lineárního hodnocení zevnějšku je v příloze ŠP (v tabulkové části za textem) bodové hodnocení výšky v kříži a hmotnosti pro všechny věkové kategorie.

4.3.1. Hodnoceny jsou tyto kategorie (ve věku):

Telata – ve věku 171 až 290 dní

Jalovice - od 16 měsíců věku

Krávy – po 1. a 3. otelení (ve výjimečných případech na žádost chovatele i v jiném období)

Plemenní býci - při základním výběru (do plemenitby)

- ve věku tři a více let, včetně importovaných

Při hodnocení se objektivně hodnotí variabilita daného znaku v rámci plemene i s ohledem na věk zvířete. Zjištěné vady exteriéru jsou zaznamenávány.

4.4. Standard plemene

Plemeno charolais patří mezi masná plemena, je středního až velkého tělesného rámce s harmonickou stavbou těla. Silná a pevná kostra tvoří podklad k výraznému osvalení, šířkovým a hloubkovým rozměrům trupu. Plemeno je chováno v rohaté i bezrohé formě. Zvířata geneticky bezrohá jsou označována „P“ („PP“ homozygotně bezrohá) a s volnými rohy „V“. Je-li jeden z rodičů geneticky bezrohý, ověřuje se bezrohost testováním. Zvířata testovaná na bezrohost mají za označením uvedenou hvězdičku (např. P*).

Zbarvení jednotně bílé až smetanové

Sliznice růžová beze skvrn

relativně malá, krátká se širokým plochým čelem, širokým mulcem a silnými lícemi, oči výrazné, uši střední, jemné

Krk krátký, silně osvalený

Hrudník hluboký, žebra okrouhlá, dobře svázaná s plecí

rovný, široký, dobře osvalený, bederní krajina prostorná spodní linie břicha je rovnoběžná se hřbetem

Končetiny silné, dobře stavěné

Paznehty výrazné a uzavřené

Kýta mírně vyhlazená, ale velmi široká a zavalitá

Temperament klidná a vyrovnaná povaha

4.4.1. Vylučující znaky pro zápis do plemenné knihy

- výrazná pigmentová skvrna tmavě hnědé nebo černé barvy na sliznici či srsti
- agresivní povaha
- předkus
- genetické vady

4.5. Parametry chovného cíle

Kategorie	Hmotnost ve věku (kg)		Výška v kříži (cm)
	210 dnů	365 dnů	ve věku 365 dnů
Býčci	380	560	133
Jalovičky	310	430	127
Kategorie - věk		Hmotnost (kg)	Výška v kříži (cm)
Jalovice - 24 měsíců		640	142
Krávy po 3 otelení - 60 měsíců		815	152
Plemenní býci - 36 měsíců		1095	152

5. Selekční program

Selekční program je soubor opatření, který má za cíl, na základě objektivně zjištěných vlastností zevnějšku, růstové schopnosti a užitkových vlastností, vybírat pro plemenitbu přednostně ta zvířata, jejichž uplatnění v populaci směřuje k naplnění cílů šlechtění. Jelikož se populace jako celek vyvíjí, mění se průběžně i konkrétní požadavky selekčního programu.

5.1. Matky býků

Jako matky býků mohou být vybírány krávy a jalovice, které svou typologickou vyrovnaností a vysokou vlastní užitkovostí patří mezi nejlepší v plemeni charolais a jsou využívány především k produkci plemenných býků, přenosům ET atd. Chov a výběr matek plemenných býků je prováděn v chovech s čistokrevnou plemenitbou zapojených do kontroly užitkovosti masného skotu stupně „A“. Plemenice musí být zapsaná do hlavního oddílu plemenné knihy „A“. Hlavními kritérii výběru jsou především vlastní výsledky v oblasti reprodukce, vlastní masné užitkovosti dané vlastní růstovou schopností a vlastní plemennou hodnotou pro tuto vlastnost a znaky exteriéru. Za matky plemenných býků budou vybírány pouze krávy zdravé, s odpovídající plodností, dobrými mateřskými vlastnostmi a se známým původem. Příslušná kritéria selekce pro všechny rozhodující oblasti, tj. reprodukci, lineární hodnocení zevnějšku a plemenné hodnoty, stanoví Rada plemenné knihy charolais (dále jen „Rada PK“) a to na základě průměrných výsledků populace. Zařazení plemenice do kategorie matek býků není trvalého rázu a bude upřesňováno podle výsledků zjišťovaných v kontrole užitkovosti. Ve sporných případech rozhoduje o zařazení plemenice mezi matky býků Rada PK.

5.1.1. Obecné podmínky pro výběr matek býků

- *zápis do plemenné knihy v oddíle „A“, třídy I a II (viz kritéria pro naskladnění býčků do odchovu stanovených Radou PK)*
- *dobrá zdravotní stav*

5.2. Otcové býků

Pro zařazení plemenného býka do kategorie otců býků budou u charolaiského skotu volena mnohem přísnější kritéria, než pro býky určené pro plemenitbu v užitkových stádech nebo pro účely křížení. Tito býci budou používáni především pro záměrné přípařování na matky plemenných býků, kde hlavním úkolem bude produkce mladých zvířat se špičkovými vlastnostmi v oblasti masné užitkovosti a exteriéru. Zařazení býka do kategorie otce býků není trvalého charakteru a bude se upřesňovat podle výsledků zjišťovaných v kontrole užitkovosti.

Příslušná kritéria selekce pro všechny rozhodující oblasti, tj. reprodukci, lineární hodnocení zevnějšku a plemennou hodnotu stanoví Rada PK a to na základě průměrných výsledků populace. Jedná se o býky zařazené do hlavního oddílu plemenné knihy „A“, s výjimkou býků zařazených do třídy III. Ve sporných případech rozhoduje o zařazení plemeníka mezi otce býků Rada PK.

5.2.1. Obecné podmínky pro výběr otců býků

- *zápis do plemenné knihy v oddíle „A“, třídy I a II (viz kritéria pro naskladnění býčků do odchovu stanovených Radou PK)*
- *dobrá zdravotní stav*

5.2.2. Výběr otců býků je zajišťován z

- *býků inseminačních*
- *býků z přirozené plemenitby*

6. Produkce a výběr býků do plemenitby

6.1. Odchov plemenných býčků

Odchov mladých plemenných býků probíhá na uznaném testačním zařízení (Odchovně plemenných býků, dále jen OPB), které je na seznamu vyhlášeném Grémiem rad PK dotčených plemen, který je přílohou ŠP, nebo v odchovu u chovatele (OCH). Kritéria pro výběr býčků do odchovu vyhláší každoročně Rada PK ve spolupráci s ČSCHMS na základě výsledků populace. Provoz a podmínky odchovu na OPB a OCH se řídí dle Metodiky pro odchov a zkoušky vlastní užitkovosti býků masných plemen skotu (dále jen „Metodika odchovu“).

6.1.1. Obecné podmínky pro výběr býčka do odchovu

- Pochází od vybraných rodičů z chovů zapojených do KUMP stupně „A“
- Býček splňuje kritéria pro výběr býčků do odchovu vyhlášená Radou PK
- Má ověřen původ v souladu s platnou legislativou
- Býček odpovídá podmínkám kontroly dědičnosti a zdraví
- Splňuje standard plemene

6.1.2. Odchov a zkoušky vlastní růstové schopnosti býků

6.1.2.1. Odchov na uznaném testačním zařízení (OPB)

Cílem odchovu plemenných býčků ze záměrného připařování je testace jejich vlastní užitkovosti za standardních podmínek, které se řídí Metodikou odchovu. Zpracování a vyhodnocování výsledku odchovu je prováděno centrálně. Výsledky zkoušek vlastní užitkovosti jsou podkladem pro selekci. Po ukončení testu vlastní užitkovosti jsou býci předvedeni před komisí k tzv. Základnímu výběru, tzn. výběru do plemenitby (způsob a kritéria viz bod 6.3.). Základní výběry býků probíhají zpravidla na OPB.

6.1.2.2. Odchov u chovatele (OCH)

Chovatel má možnost býčka z vlastního chovu odchovat na svém hospodářství, tzn. mimo testační zařízení. Při tomto systému není sledován přírůstek v období testu, ale pouze přírůstek od narození. Takto odchovaní býčci jsou při výběru do plemenitby předvedeni před komisí k tzv. základnímu výběru (způsob a kritéria viz bod 6.3.) buď přímo na chovu, na kterém se narodili, nebo případně na chovném svodu. Základní podmínky pro přihlášení býčka na svod řeší Metodika odchovu. Zpracování a vyhodnocování výsledku odchovu je prováděno centrálně. Výběry býků u chovatele se řídí pokyny, které pro každý rok vydává ČSCHMS ve spolupráci s Radou PK.

6.2. Selekční kritéria pro výběr býků do plemenitby

6.2.1. Odchov na uznaném testačním zařízení (OPB)

- býček musí odpovídat požadavkům standardu plemene
- selekční kritéria upřesňuje Rada PK ve spolupráci s ČSCHMS

6.2.2. Odchov u chovatele (OCH)

- býček musí odpovídat požadavkům standardu plemene

- selekční kritéria upřesňuje Rada PK ve spolupráci s ČSCHMS

6.2.3. Import býka ze zahraničí

Původ býka musí být doložen dle platné legislativy. Pro zařazení býka do plemenitby v ČR musí být plemeník ohodnocen a vybrán komisí (viz bod 6.3.). Býček musí odpovídat standardům plemene a splňovat podmínky pro výběr býků do plemenitby, které stanovuje Rada PK ve spolupráci s ČSCHMS.

6.3. Způsob a kritéria pro hodnocení a výběr býků do plemenitby

Býci jsou vybíráni komisí, složenou z delegovaných zástupců ČSCHMS a členů Klubu chovatelů plemene charolais. Členy komise navrhuje a schvaluje Rada PK. Ve sporných případech rozhodnutí výběrové komise se postupuje dle schváleného reklamačního řádu ČSCHMS. O každém výběru je vyhotoven tzv. Výběrový protokol, který obsahuje:

- místo a datum výběru
- datum narození
- chovatel a majitel býka
- seznam členů komise
- identifikační údaje býka
- výsledek lineárního popisu hodnocení zevnějšku vč. záznamu o exteriérových vadách
- výsledek výběru:

1. Vybrán - do „Inseminace a přirozené plemenitby“

Při hodnocení exteriéru při základním výběru je požadována minimální hodnota 6 bodů v každém z 10 hodnocených ukazatelů (povoleno 1 x 5 bodů za velikost těla).

- do „Přirozené plemenitby“

Ve všech ostatních případech, kdy není splněna podmínka dle bodu 1

2. Odročén

3. Vyřazen nebo vyřazen před základním výběrem (nevybrán do plemenitby)

- alfanumerické označení plemenného býka (linie a číslo v rámci ústředního registru plemeníků) je přiděleno po nahlášení do Ústřední evidence skotu (linie se přiděluje dle výsledku hodnocení zvířete při základním výběru)
- případně další údaje v souladu s platnou legislativou

7. Testování a posuzování (KUMP)

Testování a posuzování užitkových vlastností je prováděno dle Metodiky KUMP, která respektuje postupy a doporučení definované mezinárodní organizací pro kontrolu užitkovosti ICAR (The International Committee for Animal Recording). Hodnocení exteriéru je prováděno dle Metodiky popisu. Základní metodické postupy testování a posuzování i odhadu plemenné hodnoty se řídí dle platné legislativy. Zjišťování údajů a sběr dat zajišťují inspektoři ČSCHMS, kteří jsou k této činnosti odborně způsobilí v souladu s požadavky § 30 zákona. Zpracování dat a zveřejňování výsledků zajišťuje ČSCHMS ve spolupráci s pověřenou osobou.

8. Plemenné hodnoty

Odhad plemenné hodnoty je prováděn pomocí víceznakového animal modelu (individuální model jedince). Podle naměřených hodnot v KUMP je souběžně stanovena plemenná hodnota pro přímý efekt, plemenná hodnota pro maternální efekt a u krav hodnota pro trvalé mateřské prostředí. Vzhledem k tomu, že v kontrole užítkovosti jsou v jednotlivých chovech podchyceni jak kříženci s masnými plemeny, tak i masná plemena, tvoří si tyto jedinci navzájem vrstevníky. Odhad plemenné hodnoty je proto prováděn se zohledněním plemene a heterozního efektu. Způsob, systém a počet vyhodnocovaných ukazatelů v rámci výpočtu plemenných hodnot se může měnit a doplňovat s ohledem na požadavky respektující šlechtitelské postupy definované tímto ŠP.

8.1. Hodnocené vlastnosti

- průběh porodu
- hmotnost při narození
- hmotnost ve věku 120 dnů
- hmotnost ve věku 210 dnů
- hmotnost ve věku 365 dnů
- přírůstek v testu (u býků na OPB)
- přírůstek od narození
- lineární popis a hodnocení zevnějšku

Způsob hodnocení je popsán modelovou rovnicí, ve které jsou uvedeny efekty genetické a efekty chovatelského prostředí, které ovlivňují naměřenou užítkovost.

Výsledky kontroly dědičnosti jsou publikovány jako relativní plemenné hodnoty (RPH), včetně spolehlivosti jejich předpovědi. Pro stanovení relativní plemenné hodnoty je využívána standardizovaná směrodatná odchylka 10. Pokud neupravuje publikování plemenných hodnot samostatný předpis ČSCHMS, stanovuje základní podmínky pro publikování výsledků kontroly dědičnosti Rada PK.

8.2. Relativní plemenné hodnoty, které jsou publikovány

8.2.1. Růstová schopnost

- PePP RPH pro průběh porodu a hmotnost při narození v přímém efektu
- PeRu RPH pro růst v přímém efektu
- MePP RPH pro průběh porodu a hmotnost při narození v maternálním efektu
- MeRu RPH pro růst v maternálním efektu
- PrirT RPH pro přírůstek v testu na OPB
- PrirNar RPH pro přírůstek od narození

8.2.2. Lineární hodnocení

- TR RPH pro tělesný rámec
- KT RPH pro kapacitu těla
- OS RPH pro osvalení

- UT RPH pro užitkový typ

9. Rozsah zjišťování známých vad a zvláštností

Klub chovatelů plemene charolais a ČSCHMS ve spolupráci s genetickou laboratoří uplatňuje taková opatření, která zajistí účinnou eliminaci genetických vad a zvláštností bez významnějšího snížení genetického zisku. Rozsah sledovaných vad a zvláštností bude rozšiřován podle potřeb v souvislosti se stupněm poznání. Přehled aktuálních genetických vad a zvláštností bude zveřejňován Radou PK.

10. Způsob vyhodnocování výsledků šlechtění plemene a kontrola realizace ŠP

Vyhodnocení realizace ŠP a porovnání dlouhodobého vývoje vyhodnocuje každoročně Rada PK ve spolupráci s ČSCHMS a navrhuje případná opatření. Výsledky zpracovává na základě dat z kontroly užitkovosti ČSCHMS. Zveřejňování je realizováno formou uzávěrky KUMP a je zveřejňováno v tištěné formě nebo ve formě umožňující dálkový přístup (na webových stránkách ČSCHMS), příp. jinou formou. ČSCHMS vypracovává souhrnnou roční zprávu o průběhu realizace ŠP.

11. Obecná ustanovení

Na tento ŠP navazuje Metodika popisu a hodnocení zevnějšku masných plemen skotu, Metodika kontroly užitkovosti skotu bez tržní produkce mléka, Metodika pro odchov a zkoušky vlastní užitkovosti býků masných plemen skotu a Certifikovaná metodika pro předpověď plemenných hodnot pro vyhodnocení vlastností polního testu u masných plemen skotu i Certifikovaná metodika pro spolehlivost předpovědi plemenných hodnot vlastností polního testu u masných plemen skotu. Sporné případy související s tímto ŠP řeší a rozhodnutí vydává Rada PK, jejíž práva a povinnosti vyplývají ze stanov ČSCHMS.

12. Přílohy

- Růstové parametry (standardy) výšky a hmotnosti
- Obrazová příloha (fotografie)
- Řád plemenné knihy
- Seznam schválených uznaných testačních zařízení (viz bod 6.1.)

v Praze dne 9. 12. 2019

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA ŠLECHTITELSKÉHO PROGRAMU

Charolais

plemenný býk

mladý plemenný býk

kráva

kráva

tele

kráva s teletem

Standard výšky

jalovice ve věku od 6 do 20 měsíců

body	rozpětí	
	min.	max.
1		4,1
2	4,2	4,7
3	4,8	5,0
4	5,1	5,5
5	5,6	6,0
6	6,1	6,5
7	6,6	7,0
8	7,1	7,3
9	7,4	7,9
10	8,0	

Standard výšky - jalovice a krávy ve věku 21 až 110 měsíců

	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31 - 32	33 - 34	35 - 36	37 - 38	39 - 40	41 - 42	43 - 44	45 - 46	47 - 48	49 - 50	51 - 52	53 - 54	55 - 56	57 - 58	59 - 60	61 - 63	64 - 66	67 - 110	111 a víc
10	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	152	153	153	154	154	154	154	154	154	154	154	154	155	155	155	155	155	155
9	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	150	151	151	152	152	152	152	152	152	152	152	152	153	153	153	153	153	153
8	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	148	149	149	150	150	150	150	150	150	150	150	150	151	151	151	151	151	151
7	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	146	147	147	148	148	148	148	148	148	148	148	148	149	149	149	149	149	149
6	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	144	145	145	146	146	146	146	146	146	146	146	146	147	147	147	147	147	147
5	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	142	143	143	144	144	144	144	144	144	144	144	144	145	145	145	145	145	145
4	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	140	141	141	142	142	142	142	142	142	142	142	142	143	143	143	143	143	143
3	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	138	139	139	140	140	140	140	140	140	140	140	141	141	141	141	141	141	141
2	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	136	137	137	138	138	138	138	138	138	138	138	138	139	139	139	139	139	139

Standard hmotnosti - jalovice a krávy ve věku 6 až 25 měsíců

	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
10																				
	306	334	363	394	420	440	460	483	503	523	548	568	588	605	619	633	653	667	681	702
9																				
	289	316	344	373	397	417	437	459	479	499	522	542	562	578	592	606	624	638	652	671
8																				
	276	303	330	358	381	401	421	442	462	482	504	524	544	559	573	587	604	618	632	649
7																				
	266	292	319	345	367	387	407	427	447	467	488	508	528	543	557	571	586	600	614	630
6																				
	256	282	308	334	354	374	394	414	434	454	474	494	514	528	542	556	570	584	598	612
5																				
	246	272	297	322	341	361	381	400	420	440	459	479	499	513	527	541	553	567	581	594
4																				
	235	260	285	309	326	346	366	385	405	425	443	463	483	496	510	524	536	550	564	575
3																				
	223	247	272	294	310	330	350	368	388	408	425	445	465	477	491	505	515	529	543	553
2																				
	206	229	253	274	287	307	327	345	365	385	399	419	439	451	465	479	487	501	515	522
1																				
	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25

Standard hmotnosti - plemence ve věku 26 až 111 měsíců

	26	27	28	29	30	31 - 32	33 - 34	35 - 36	37 - 38	39 - 40	41 - 42	43 - 44	45 - 46	47 - 48	49 - 50	51 - 52	53 - 54	55 - 56	57 - 58	59 - 60	61 - 63	64 - 66	67 - 110	111 a víc
10																								
	712	728	738	754	764	778	785	798	805	819	824	829	840	845	850	855	860	865	870	875	880	885	890	895
9																								
	681	695	705	719	729	740	747	759	766	777	782	787	796	801	806	811	816	821	826	831	836	841	846	851
8																								
	659	671	681	694	704	714	721	730	737	747	752	757	764	769	774	779	784	789	794	799	804	809	814	819
7																								
	640	651	661	672	682	690	697	706	713	721	726	731	737	742	747	752	757	762	767	772	777	782	787	792
6																								
	622	632	642	652	662	669	676	683	690	697	702	707	712	717	722	727	732	737	742	747	752	757	762	767
5																								
	604	613	623	632	642	648	655	660	667	673	678	683	687	692	697	702	707	712	717	722	727	732	737	742
4																								
	585	593	603	610	620	624	631	636	643	647	652	657	660	665	670	675	680	685	690	695	700	705	710	715
3																								
	563	569	579	585	595	598	605	607	614	617	622	627	628	633	638	643	648	653	658	663	668	673	678	683
2																								
	532	536	546	550	560	560	567	568	575	575	580	585	584	589	594	599	604	609	614	619	624	629	634	639
1																								
	26	27	28	29	30	31 - 32	33 - 34	35 - 36	37 - 38	39 - 40	41 - 42	43 - 44	45 - 46	47 - 48	49 - 50	51 - 52	53 - 54	55 - 56	57 - 58	59 - 60	61 - 63	64 - 66	67 - 110	111 a víc